

Uvedba virtualnega učnega okolja na Srednji šoli Doba

Andreja Markač Hleb

1. Uvod

Tako šole kot gospodarske družbe obstajajo in so zaradi ljudi. Človek se skozi evolucijo ves čas spreminja. Tudi ta trenutek. Kaj pa naša vsebina, psiha, ki je ne vidimo, kaj se dogaja z njo?

Proučevanju psihe je Jung namenil velik del svojega življenja. Nasledniki njegove šole proučujejo to še naprej. S svojimi deli dokazujejo, da se tudi psiha človeka nenehno spreminja in razvija. Spremembe so edina stalnica našega življenja.

Če je spreminjanje del nas in smo zaradi spreminjanja danes tukaj kjer smo in takšni kot smo, zakaj je uvajanje sprememb tako zahteven proces in se srečuje s toliko odpora?

Namen članka je proučiti: zakaj so spremembe potrebne, prikazati kako spremembe uvajati, kako se nanje pripraviti in kako slediti njihovem izvajanju.

Za ta namen je predstavljen praktičen primer uvedbe virtualnega učnega okolja za odrasle na Srednji šoli Doba. V praktičnem delu so predstavljeni razlogi zakaj smo se za to spremembo odločili, kaj smo s tem želeli doseči, kako smo se pripravili na uvedbo te novosti in kakšno je bilo zadovoljstvo udeležencev z uvedeno novostjo na naši šoli.

2. Uvajanje sprememb v organizacijah (šolah)

Naloga managementa je pripraviti (so)delavce do učinkovitega in uspešnega (so)delovanja v podjetju za doseganje ciljev in s tem tudi izidov. Pri tem je pomemben način motiviranja in slog vodenja. Cilje lahko dosegamo preko ljudi, v sodobnem svetu pa je vse bolj nujen način uvajanja sprememb in doseganja zastavljenih ciljev s pomočjo ljudi. Vzrok je v tem, da so ljudje vedno bolj izobraženi in navajeni politične prostosti. Ob mehkem vodenju lahko uresničijo svoje koristi in so vse bolj voljni zavzeti se za organizacijo, katere del so. V primeru tega članka je to šola. (Kralj, 2003, 439).

Teorija managementa je uvedla pojem "učeča se organizacija". Učeča se organizacija je tista organizacija, ki je sposobna ustvarjati, pridobivati in prenašati znanje, poleg tega pa tudi spreminjati vedenje tako, da odseva novo znanje in razumevanje stvari in pojavov (Možina in dr., 2002, 17).

Nesposobnost za učenje je tragično za posameznika in pogubno za organizacijo. Ravnatelji šol morajo v vizijo šole vnesti ta način delovanja in ga ozaveščati in udeležati pri delu učiteljev. Vizijo šole izdelata ravnatelj skupaj z učitelji, tako učitelj postane odgovoren (so)oblikovalec šole v sedanjosti in prihodnosti.

S tem, ko učitelji prevzamejo ta način dela za svojega, se zavedajo, da z učenjem spreminjajo organizacijo in so dovetnejši za uvajanje novosti. Vodstvo mora zato spodbujati in nagraditi vsa prizadevanja zaposlenih, ki omogočajo in pospešujejo učenje v organizaciji. Organizacija in posameznik bi brez učenja preprosto ponavljala preteklo prakso, vsaka sprememba pa bi se pojavljala naključno in kratkoročno.

Vizija šole kot "učeče se organizacije" postavi učitelja v vlogo učenca, pri katerem se uvaja znanje in spoznanje, da je učenje postopen proces, kjer so možne tudi napake in napačne poti, kjer obstajajo dejavniki, ki učenje pospešujejo ali ovirajo in kjer je pristop (kako se učiti)

včasih pomembnejši od same vsebine.

Pri uvajanju sprememb v šoli si moramo zastaviti naslednja vprašanja:

- Komu je sprememba namenjena?
- Kaj želimo s spremembo doseči?
- Kdo bo spremljal izvajanje spremembe?
- Kako bomo merili rezultate uvedene spremembe?
- Kakšno je zadovoljstvo tistih, katerim je bila sprememba namenjena?

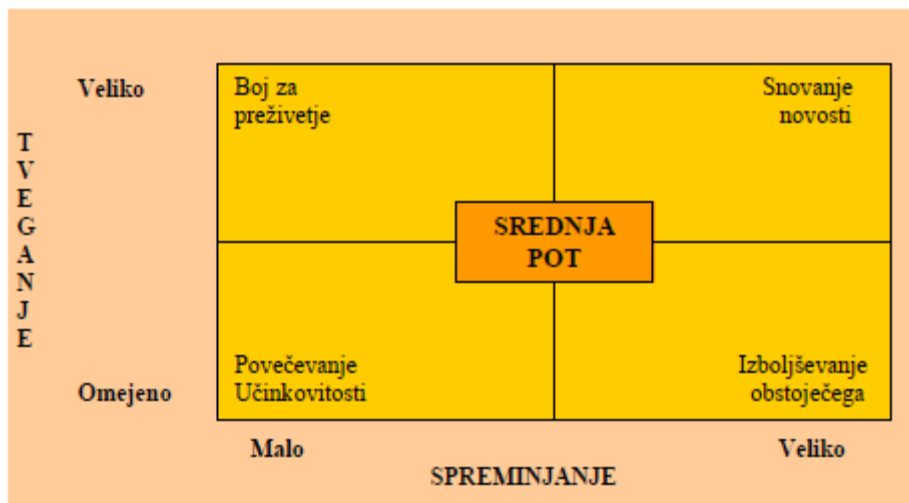
Pri uvajanju sprememb v šoli moramo imeti ves čas v ospredju učenca. Zaradi učenca se spremembe odvijajo in zaradi njega obstaja šola.

Posebnost storitve v izobraževanju je, da je ne moremo videti, okusiti, potipati ali povonjati preden jo uporabimo. Kakovost storitve izobraževanja se preverja po prostoru, ljudeh, opremi, oglasnem gradivu, simbolih, ceni in pripovedovanjih drugih. Tako se abstraktni ponudbi dodajajo fizični dokazi in prisposodbe (Kotler 2003, 446).

Spremembe v šoli se morajo odvijati na vseh zgoraj navedenih področjih z usmerjenostjo na učenca.

3. Vsebina spreminjanja

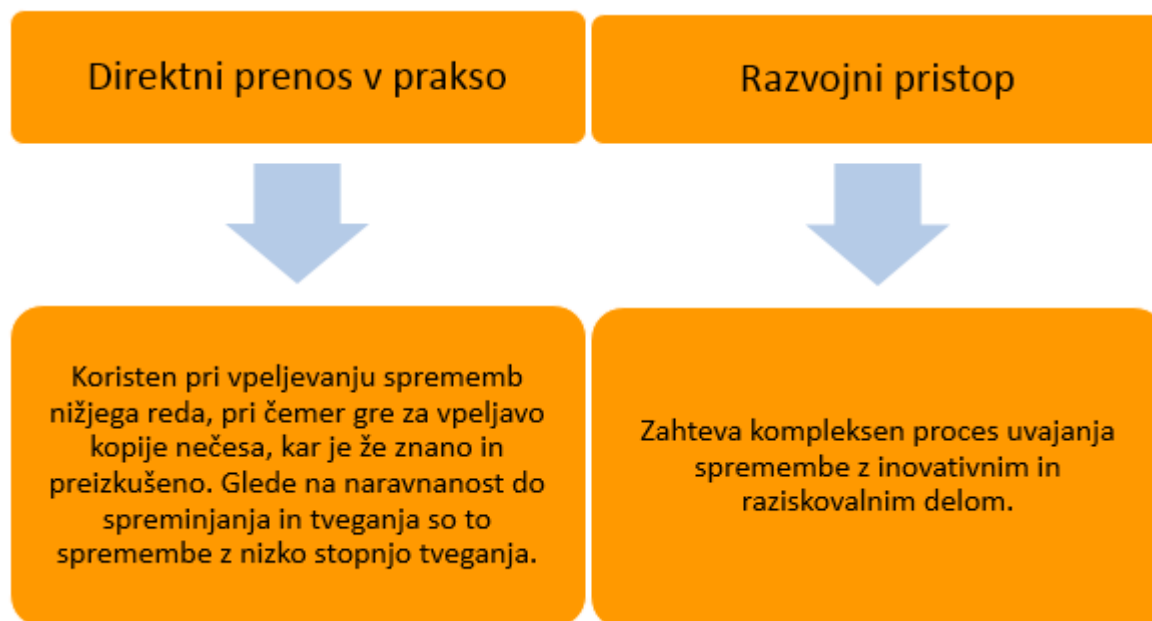
Za vodstvo in učitelje je pomembno, da se zavedajo minljivosti svoje institucije. Organizacije propadajo zato, ker so ujetnice preteklosti in skušajo biti v sedanjosti konkurenčne na podlagi temeljnih zmožnosti iz preteklosti ter zato, ker ne snujejo novih temeljnih zmožnosti za konkurenčnost v prihodnosti. Vodstvo, ki dopusti, da organizacije propadejo, so ob lastno uspešnost.

Slika 1: Naravnost do spreminjanja in tveganja (Možina in dr. 2002, 742).

Snovanje novosti v šoli kot organizaciji lahko poteka z majhnimi spremembami in praviloma ni tvegano, saj je vpliv novosti na učinkovitost in uspešnost organizacije nemogoče preskusiti vnaprej. Če snujemo samo majhne korake, potem ni mogoče snovati večjih odločilnih sprememb. Od vodstva organizacije je odvisno kako je pripravljeno tvegati ob uvajanju sprememb.

Reitsma in Van Empel (v Sentočnik 2006, 14) obravnavata dva pristopa k uvajanju sprememb.

Slika 2: Vrste pristopov k uvajanju sprememb.

4. Predstavitev izbranih podatkov za uvedbo virtualnega učnega okolja na Srednji šola Doba

Dejavnosti vodstva Srednje šole Doba je usmerjeno v uvajanje sprememb, ki so usmerjene v potrebe njenih udeležencev. Šola nenehno snuje nove temeljne zmožnosti za konkurenčnost v sedanjosti in prihodnosti.

Srednja šola Doba živi življenje učeče se organizacije. To se dokazuje z naslednjimi značilnostmi:

- spodbuja se učenje vseh posameznikov, pri tem se upoštevajo posameznikove osebne dimenzije;
- vloge učenca in učitelja se neprenehoma prepletajo;
- poudarjene so interakcije z okoljem (lokalne skupnosti, podjetja, domači in tuji predavatelji ...).

Udeleženci Srednje šole Doba so zaposleni ali nezaposleni odrasli, ki si želijo pridobiti srednješolsko izobrazbo ali prekvalifikacijo v izobraževanju. Šola izobražuje za naslednje programe: Ekonomski tehnik, Gastronomsko-turistični tehnik, Predšolska vzgoja in gimnazijski maturant.

Razlogi udeležencev Srednje šole Doba za izobraževanje so:

- povečati uspešnost,
- zadovoljstvo,

- doseči stopnjo izobrazbe.

Ker šola sledi svetovnim trendom v izobraževanju, je v učni proces uvedla virtualno učno okolje za udeležence in profesorje. Virtualno učno okolje je podporno okolje klasičnemu pouku v razredu.

Izobraževanje odraslih je drugačno, največkrat veliko prijetnejše od tistega, ki ga imajo udeleženci v spominu. Socialni razvoj odraslih v najstniškem obdobju je za njimi in so z delovnimi izkušnjami zrelejše osebnosti. Želijo si pridobiti uporabna znanja in hitro ter učinkovito priti do cilja.

Za uvedbo virtualnega učnega okolja v izobraževalni proces so odtehtale naslednje prednosti:

Slika 3: Prednosti virtualnega okolja.

Mnenja udeležencev učnega procesa na Srednji šoli Doba o preglednosti in uporabi virtualnega učnega okolja Blackboard so predstavljena v nadaljevanju.

Prednost dela v virtualnem učnem okolju Blackboard vidijo v tem, da lahko šolske aktivnosti spremljajo tudi od doma, da lahko naloge oddajajo v vsakem trenutku, upoštevajo roke predmeta in niso odvisni od delovnega časa Dobe. Kontakte s profesorji lahko vzpostavijo v kratkem času. Že po enem tednu dela so se okolja hitro navadili in niso imeli večjih težav pri uporabi. Virtualno okolje jim omogoča oddajo nalog v roku, opravljanje on-line izpitov, vpogled v ocene predmetov, prijavo na izpite in še mnogo drugega.

V primerjavi z okoljem Moodle, je Blackboard okolje zanje preglednejše in učinkovitejše virtualno učno okolje.

5. Analiza in interpretacija zbranih podatkov o uvedbi virtualnega učnega okolja na Srednji šoli Doba

5.1 Vrste sprememb

OSEBNE	PROFESIONALNE
MAJHNE/PREPROSTE	VELIKE/KOMPLEKSNE
LOKALNE	GLOBALNE
VIDNE	SKRITE
ENOSTAVNE, LINEARNE	KOMPLEKSNE
OBVLADLJIVE	NEOBVLADLJIVE
PRINAŠAJO ZADOVOLJSTVO	PRINAŠAJO STRAH
MOTIVIRAJO	ZBUJAJO OPORE
LOGIČNE	IRACIONALNE
PREDVIDLJIVE	NEPREDVIDLJIVE

(Smith 2008, 27)

Glede na vrste sprememb (Smith, 2008. 27) lahko uvajanje virtualne učilnice na Srednji šoli Doba označimo kot kompleksno spremembo, lokalne narave, vidno, obvladljivo, kot spremembo, ki je prinašala tudi odpor in strah s strani učiteljev.

Strah in odpor na strani nekaterih učiteljev se je pojavil predvsem zaradi, takrat še nepoznanega, virtualnega učnega okolja Blackboard in iz razloga, da še niso imeli izkušnje s takšnim načinom dela in so dvomili v poučevanje na ta način.

Uvajanje virtualnega učnega okolja je bilo za Srednjo šolo Doba razvojni pristop pri uvajanju sprememb, ki je zahteval spreminjanje prepričanj, ravnanj in mišljenja udeležencev. Za učitelje in udeležence je bil to proces učenja novega.

Da bi strah do spremembe in tudi odpor zmanjšali na najnižji možni nivo, se je na šoli uvedel poskusni vzorčni predmet za udeležence. Pred pričetkom vzorčnega predmeta je bilo za udeležence organizirano usposabljanje za uporabo virtualnega učnega okolja Blackboard.

Vsebina predmeta je bila pripravljena po tematskih sklopih. Za redno prisotne in delno prisotne udeležence so bila navodila za aktivnosti enakopravno pripravljena. Razlika je bila le v tem, da so tisti, ki niso mogli redno obiskovati klasičnega pouka, imeli možnost rednega spremljanja aktivnosti predmeta in dostop do forumov, kjer so lahko zastavljali učitelju dodatna vprašanja za pojasnila.

Vsako leto se za novo vpisane udeležence organizirajo uvodni dnevi, na katerih se izvede usposabljanje za uporabo virtualnega učnega okolja Blackboard. Izvede se tudi izobraževanje o net-etiki, ki je dopolnjeno z učnimi urami profesorja slovenskega jezika, o osnovah pravopisa in značilnostih elektronskega dopisovanja. S tako organiziranimi uvodnimi dnevi se na šoli vključuje uresničevanje kompetence sporazumevanja v materinem jeziku in kompetenca digitalne pismenosti.

Za učitelje je bilo organizirano posebno izobraževanje in usposabljanje za uporabo virtualnega učnega okolja Blackboard. Izdelani so bili kriterij minimalnega standarda vsebine, ki jo morajo virtualne učilnice vsebovati ob začetku uporabe, ostale aktivnosti se nadgradijo glede na potrebo posameznega predmeta. Učitelji smo spoznavali uporabo virtualne učilnice z vidika učenca, saj smo prevzeli njegovo vlogo.

5.2 Anketa

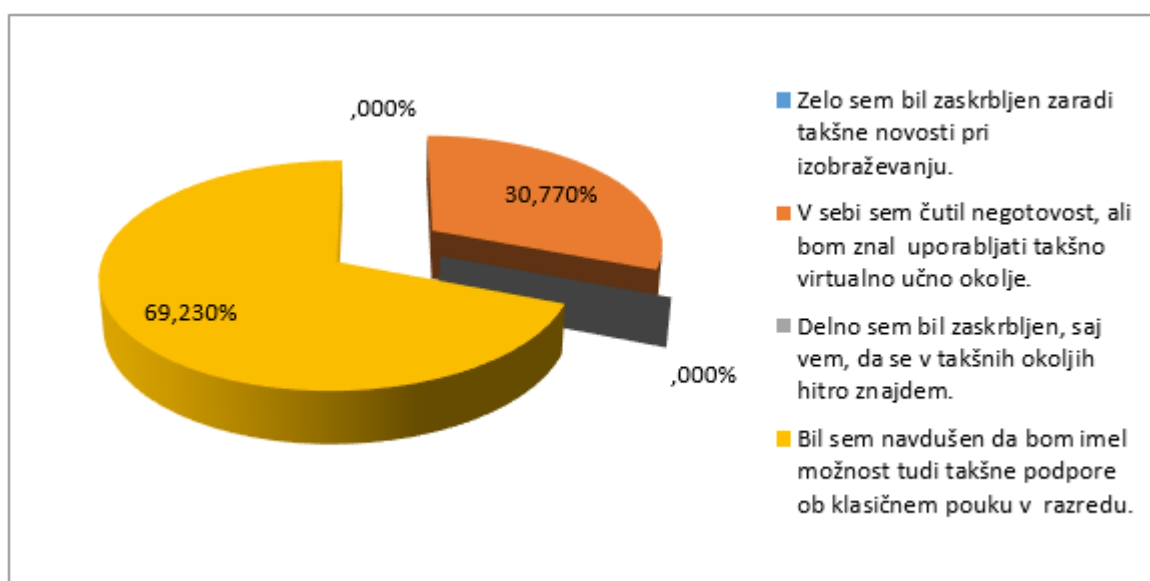
Opravljen je bila anketa med udeleženci, ki s katero smo pridobili mnenje udeležencev o virtualni učilnici.

Anketa je ponudila odgovore na naslednja vprašanja:

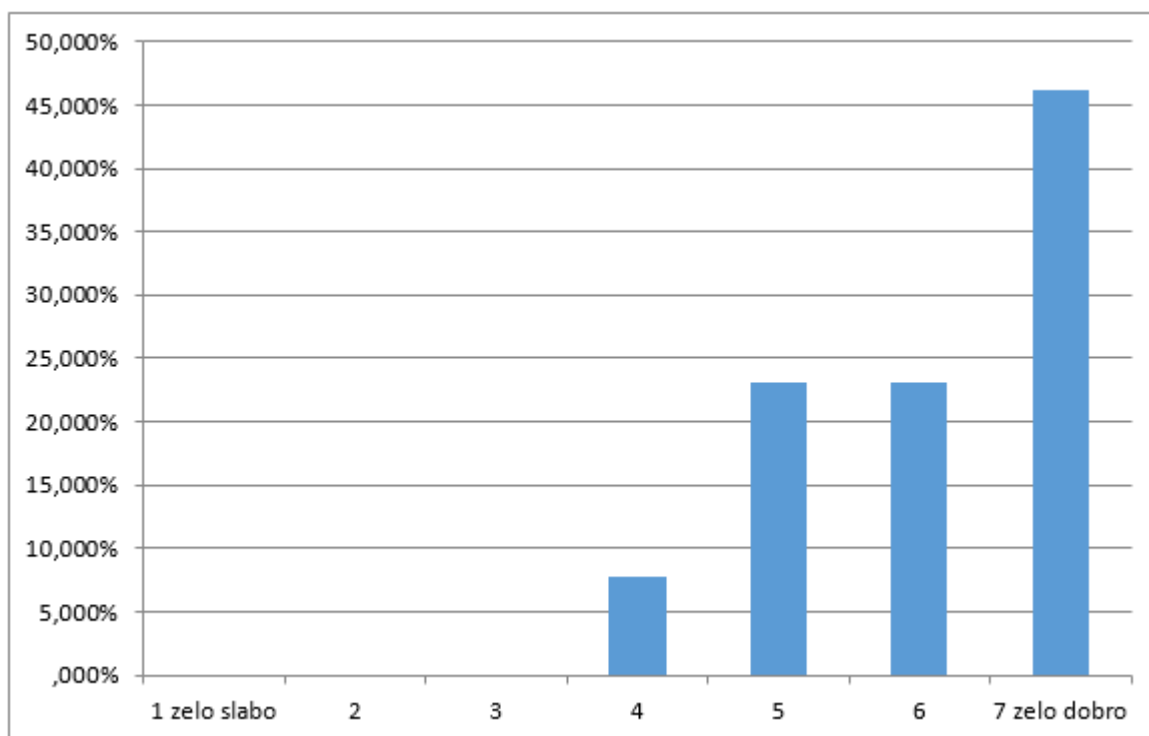
1. Kakšni občutki so se jim porajali ob informaciji, da bodo pri šolanju imeli tudi možnost sodelovanja v virtualni učilnici?
2. Kako ocenjujejo izvedena usposabljanja udeležencev za uporabo virtualnega učnega okolja?
3. S kakšnimi težavami so se srečevali pri uporabi virtualnega učnega okolja in kakšne so prednosti uporabe virtualne učilnice?

Anketiranih je bilo 13 udeležencev Srednje šole Doba. Analiza odgovorov je sledeča:

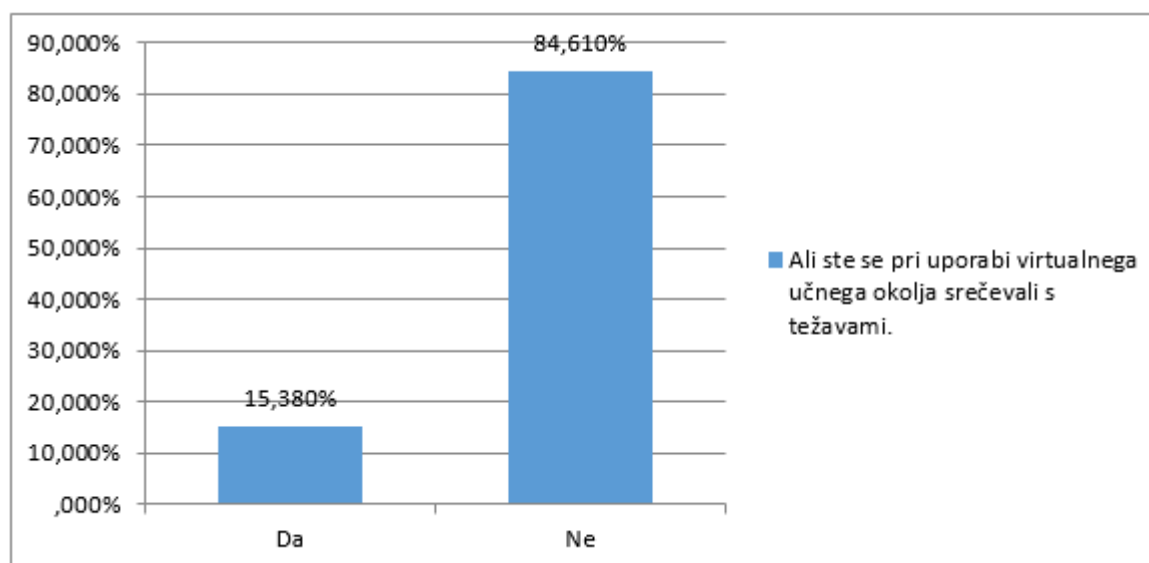
1. Informacijo, da bodo ob klasičnem pouku imeli na voljo virtualno učno okolje, je večina udeležencev sprejela pozitivno in sicer:

2. Ocena izvedenega usposabljanja udeležencev za uporabo virtualnega učnega okolja s strani šole.

3. Večina udeležencev se pri uporabi virtualnega učnega okolja ni srečevala s težavami.

Edina težava, ki je bila navedena, je bila, da trenutno ni bilo internetne povezave in takrat dostop ni bil možen.

4. Kot prednost uporabe virtualne učilnice so navajali:

- v virtualni učilnici ni bilo pouka, vendar pa je vsebovala koristne informacije o poteku predavanj, datumih izpitov, učnih listih itn.;
- domače naloge smo lahko oddajali od doma ob kateremkoli času, le na čas oddaje si moral biti pozoren, da ga ne zamudiš;
- možnost zastavljanja vprašanj profesorjem in pridobivanje hitrih odgovorov;

- okolju prijazno, saj je to pomenilo velik prihranek na papirju;
- zaposlenim, ki delamo dvoizmensko delo, je takšen način pouka nadomestil izostanek.

5. Prav vsi anketiranci bi ta način šolanja priporočali tudi ostalim.

6. Sklepi in priporočila

Izpeljana raziskava dokazuje, da je bila uvedba virtualnega učnega okolja na Srednji šoli Doba uspešno zasnovana in vpeljana v izvajanje. Udeleženci so jo pozitivno ocenili in z njo je bil dosežen namen izboljšanja izobraževalnega procesa za udeležence. Zavedati se je potrebno, da je klasičen pouk v razredu za socialni razvoj učenca zelo pomemben in zato se uporablja še naprej.

Virtualno učno okolje je le podpora klasičnemu pouku v razredu in aktivnosti kažejo, da se s takšno organizacijo pouka izboljšuje delo učencev in učiteljev. Kadar udeleženci opravičeno izostanejo od pouka (zaposleni udeleženci, mamice z malimi otroki in drugi razlogi ...), imajo možnost hitro nadoknaditi zamujeno in se lahko kasneje pripravljeno vključijo v nadaljevanje pouka. Učenec lahko redno vzpostavlja kontakt z učiteljem, ki ga spremlja preko vprašanj v forumih in sledi njegovemu napredku, hkrati pa lahko tudi dodatno spodbuja udeležence za šolanje, ki so trenutno prezaposleni in ne zmorejo tekoče obiskovati pouka.

Žal ni bila opravljena anketa s strani učiteljev, ki bi bila koristen pokazatelj mnenja učiteljev o uvedbi virtualnega učnega okolja. Zapišem lahko svoje splošno mnenje, oblikovano na osnovi razgovorov na andragoških zborih, da so tudi oni premagali začetni strah in dvome ter da je bila uvedba tudi z njihove strani uspešno sprejeta.

Potrditev, da je vzgojno izobraževalni proces na Srednji šoli Doba uspešno organiziran, so uspešni rezultati na maturi. Šola je slavila uspeh treh zlatih maturantov v preteklih šolskih letih na poklicni maturi.

Literatura

- Erčulj, J. in dr. 2012. Uvod v vodenje v izobraževanju. Študijsko gradivo. Kranj, Šola za ravnatelje.
- Kotler, P. 2003. Management trženja. Ljubljana: GV Založba.
- Kralj, J. 2003. Management. Koper: Visoka šola za management.
- Možina, S in dr. 2002. Management nova znanja za uspeh. Radovljica: Didakta.
- Razdevšek Pučko, D. 2000. Uvajanje sprememb kot proces učenja. Sodobna pedagogika, 52 (2): 170-183.
- Sentočnik, S in dr. 2006. Vpeljevanje sprememb v šole: konceptualni vidiki, ur. S Sentočnik, Ljubljana: ZRSŠ.
- Smith, L. 2008. Schools that Change. Evidence-Based Improvement and Effective Change Leadership. Corwin Press.

O avtorici

Andreja Markač Hleb, univ. dipl. oec.; andreja.markac-hleb@net.doba.si